

Ritmus (Columna)

Radics Eliza

Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar

szobrászművész szak, 4. évfolyam

dr. habil Lengyel Péter DLA, egyetemi docens

Életük során egy olyan rendszerbe szerveződnek az emberek, amelyben különböző személyes kapcsolatokkal kialakult mintázatok alapján élnek. A világban mindenhol felfedezhetők a különböző ritmikus szerveződések, amelyek az anyag és az élőlények folyamatos mozgásából és kölcsönhatásaiból erednek. Az emberek törekednek mindemellett egy személyes, hétköznapi rendszer kialakítására is. Az közösségekben a napi, heti, és éves ciklusok beépültek a kultúrákba, szokásokba és munkaritmuskba. A munka és a pihenés váltakozása, a társadalmi ünnepek, és még a gazdasági ciklusok is egyfajta ritmus szerint szerveződnek. Gyerekkorban szüleink határozzák meg a ritmusunkat és hozzájuk igazodtunk, és ahogy felnövünk, akkor kell a saját komfortos rendünket létrehozni. Fiatal felnőtt korban hajlamosabbak vagyunk lázadni a rendszerek ellen és közben keressük mi számunkra a megfelelő. Foglalkoztat a gondolat, hogy tudjuk megtalálni a harmóniát és a stabilitást úgy, hogy ez ne váljon egy unalmas ritmussá, de közben az általunk kialakított rendszerben maradjunk.

Kutatómunkám során utána olvastam a strukturalizmusnak és kapcsolatot találtam az általam felvetett kérdések, témák és Claude Lévi-Strauss kutatásai között. A strukturalizmus egy olyan tudományos irányzat, amely azt vallja, hogy a kulturális jelenségeket mélyebb, szabályszerű struktúrák alkotják, és ezek az alapstruktúrák határozzák meg az emberi gondolkodást. Claude Lévi-Strauss a strukturalizmust az antropológia területén alkalmazta, megmutatva, hogy a mítoszok, rokonsági rendszerek és egyéb kulturális jelenségek univerzális szerkezeti mintákat követnek.

Módszerem azon alapszik, hogy impulzusokból, hirtelen emóciókból táplálkozva, de mégis egy rendszer alapján alakítom ki a formákat, ez a munka is ilyen módon készült. Azon kívül, hogy megélt érzelmeim hatására készítettem, hogy lekövethessem rajta az elmúlt időszakot, még a gyerekkoromból emeltem be az akkori hétköznapiak jellemzőit, mint a harmónia, az egység és a stabilitás és próbáltam visszatalálni az akkori rendszerembe.

Óvodás koromban meghatározó volt az építés folyamata, mint játék, melynek lényege az volt, hogy egy magas oszlopot meddig tudok felépíteni építőkövekből úgy, hogy az el ne dőljön. Ez a gondolkodásmódomban és az alkotási folyamataimban is visszaköszön. Próbáltam összeilleszteni az akkori és a mostani felépített rendszerem és így kerestem a munka által a harmóniát, stabilitást és egységességet.

A felületi struktúra megjelenésében a legnagyobb hangsúly a ritmuson van. A ritmus a képzőművészetben, az ismétlődésen és a különböző variációkon alapul. Számomra ez egy

olyan kompozíciós eszköz, amely képes strukturálni és dinamizálni a szobrot. A ritmusosság ráerősít a folytonosság érzésére és arra, hogy ez egy végtelen folyamat, melynek nem feltétlenül érezzük a végét. Ismétlődő formákat alakítottam ki, így a ritmus letisztultabb módon jelenik meg, és a hangsúly az anyagon, a szerkezeti ismétlődésen van.

A benyújtott pályamunkám egy oszlop, mely a művészettörténetben is gazdag és sokrétű szimbólum volt. Megjelenése az ókori civilizációktól kezdve napjainkig sokféle kultúrában, művészeti ágban és kontextusban van jelen. Az oszlop egy tartó elem, ami képviseli a stabilitást, erőt és az egyensúlyt. A szobrom megjelenésében fontos inspirációs források voltak a görög és római oszlopok (korinthuszi, ión, dór). A szobor címét is ehhez kapcsolódóan választottam ki. A columna egy latin eredetű szó és oszlopot jelent.

A pályamunka elkészítése közben, felmerült párhuzamként a Bábel tornya, valamint a Hammurapi oszlopa. A Bábel tornya egy ószövetségi leírásban szereplő építmény, ami a történet szerint Babilon városában épült, melynek célja társadalmilag valami nagy építése volt. A létrehozása az emberek számára volt fontos, hogy közösen felépítsenek valamit a saját világukba. Hammurapi oszlopa pedig törvényeket fogalmaz meg, melyek inkább ítéletek, hiszen akkor az uralkodók nem hozhattak törvényeket, ez az istenek feladata volt. Az oszlop egy személy sajátos elképzelését mutatja be számunkra a mindennapi élet szabályozásáról és betartásáról.

Tanulmányaim során olvastam olyan képzőművészekről, akik modulokból hozták létre alkotásaikat és sajátos rendszereik alapján építették fel munkáikat. Ilyen, So LeWitt és Donald Judd, Melkovics Tamás.

Ezek közül So LeWitt munkáit említeném először, mint egyik inspiráló forrást. Alkotásai egy adott szabály vagy logikai rendszer alapján készülnek, amelyet maga a művész határoz meg. Ez a rendszer adja meg a formát, az elrendezést és az ismétlődést, és olyan geometriai struktúrákat hoz létre, amelyek nem csupán látványelemek, hanem gondolati építmények is. A figyelem a szerkezetek belső logikájára összpontosul. A kocka alakú moduláris elemek visszatérő motívumok LeWitt művészetében, melyekkel a végtelen variációk lehetőségeit kutatja. Ezek a moduláris formák újra és újra variálhatók, így a néző különböző szögekből, különböző ritmusokban és szerkezetben figyelheti meg őket. A rácsos szerkezetek lehetővé teszik, hogy a szobrok „átlátszóak” legyenek, és a nézők átlássanak rajtuk vagy körüljárják őket. Ez a tulajdonság szinte feloldja a szobor tömegét, és a környező tér részévé teszi azt, bevonva a nézőt a mű struktúrájába.

Hatással volt rám a munka folyamata közben Isamu Noguchi is. Az Akari lámpák kézzel készültek, tradicionális japán papírból, és organikus, könnyed formájuk van, amely átszűri a fényt. Noguchi lámpái rendkívül modulárisak, és felfedezhető bennük egyfajta ritmikus hullámvázis is.

Donald Judd művészetéből inspirált, hogy a formák egyszerűségére és tisztaságára helyezte a hangsúlyt, hogy a művek önállóak lehessenek, mindenféle narratív vagy szimbolikus tartalom nélkül. Judd szobrászatában a geometriai formák és az ismétlődések központi elemek. A négyzetek, téglalapok és kockák tiszta, pontos elrendezésben jelennek meg, és egyfajta ritmust hoznak létre a térben. Az ismétlődő formák szabályossága és szimmetriája letisztult esztétikai hatást kelt, amely a rend és az egyensúly érzését sugallja.

A munka kialakításában még fontos hatása volt a kosárfonás technikájának. A kosárfonás ősi kézműves technika, amelyet szinte minden kultúrában évszázadok óta használnak. Nagymamámtól tanultam és elsajátítottam a módszert, amit eleinte hagyományos módon alkalmaztam. Az ismétlődő minták és szerkezetek, amelyek a kosárfonásban megjelennek, esztétikai értékkel bírnak és úgy éreztem beleilleszthetőek könnyedén az én rendszerembe.

A folyamat során, míg eljutottam a végleges formámhoz, nagyon sok különböző variációt készítettem. Eleinte az oszlopnak nem volt egy ennyire meghatározott ritmusa, valamint kisebb átmérővel is rendelkezett így nem adta vissza a stabilitás érzését és statikai problémák merültek fel. Kísérleteztem döntött oszlopformával is, aminél egyre inkább távolodtam el az általam elképzelt és statikus kialakítástól. További próbálkozásaim során több oszlopot is egybe építettem, eleinte kettőt majd hármat is, amik metszették egymást, de ez által elvesztettem a forma tisztaságát, átláthatóságát és ritmusát. Az építés során nagy kihívás volt a végtelen variációk lehetősége, hiszen a modulok elrendezését és elhelyezési módját én határoztam meg.

Az átmérő növelésével, és egy megadott ritmusossággal jutottam el ahhoz az egységhez, ami a végleges munkámat kiadta. Az anyag adottságai miatt és a meghatározott magasság elérésével nem tudott stabil maradni a rendszer, vagyis egy enyhe mozgása, kilengése van oldal irányban. A rétegzett hullámvázis struktúra, szimmetriát és harmóniát ad a munkának, ahogy formailag ismétlődik. Oszlop átmérőjének mérete egy látszólagos stabilitást jelöl, jellege pedig egy aurát hoz létre. Apró részei és áttetszősége, mégis betekintést adnak, ezzel is bevonva a nézőt a műbe. A 10 cm hosszú vonalszegmensekből, modulokból egy kör létrehozására törekedtem így kialakítva a forma hengerességét és oszlop jellegét.

Szobrom anyaga még nem összevágott cigaretta filter, mely a felhasználásom által elveszíti eredeti funkcióját és egy moduláris anyaggá válik. Könnyű és egyméretű filtereket használtam, melyeket átlátszó ragasztóval rögzítettem egymáshoz. Az anyag határait feszegettem, hogy mi az a méret, súly, amit bír, mindezt vezető és segítő eszközök nélkül szabadon építve. A szerkezet, 270 cm magas és 60 cm széles. A magassága egy általam direkt megadott méret, ez a 270 cm jelöli az otthonomnak a belmagasságát, ezzel is utalva az első helyszínre az életemben, ahol a rendszerem alapjai születtek. Letisztult fehér színű anyag kihangsúlyozza a forma egyszerűségét, ritmusát és struktúráját.

